YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

11 päivänä heinäkuuta 2000 *

Asiassa C-473/98,

jonka Kammarrätten i Stockholm (Ruotsi) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Kemikalieinspektionen

vastaan

Toolex Alpha AB

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 30 artikla) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, L. Sevón ja

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

R. Schintgen sekä tuomarit J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm, M. Wathelet (esittelevä tuomari) ja F. Macken,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kemikalieinspektionen, edustajanaan asianajaja L. Lindström, Tukholma, ja oikeustieteen tohtori C. M. von Quitzow,

— Toolex Alpha AB, edustajanaan oikeustieteen kandidaatti H. Lindberg,

— Ruotsin hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen yksikön päällikkö L. Nordling ja saman ministeriön ulkoasiainneuvos A. Kruse,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja L. Ström,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Toolex Alpha AB:n, Ruotsin hallituksen ja komission 8.2.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kammarrätten i Stockholm (Tukholman hallintoylioikeus) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.12.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 21.12.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 30 artikla) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Kemikalieinspektionen (kemikaalivirasto) ja Toolex Alpha AB (jäljempänä Toolex) ja joka koskee viimeksi mainitun oikeutta käyttää ammattimaisesti trikloorietyleeniä.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asiassa ovat merkityksellisiä seuraavat kolme yhteisön oikeuden säädöstä:

— vaarallisten aineiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä kesäkuuta

1967 annettu neuvoston direktiivi 67/548/ETY (EYVL 1967, 196, s. 1; jäljempänä luokitusdirektiivi)

— tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä heinäkuuta 1976 annettu neuvoston direktiivi 76/769/ETY (EYVL L 262, s. 201; jäljempänä markkinoillesaattamisdirektiivi) ja

— olemassa olevien aineiden vaarojen arvioinnista ja valvonnasta 23 päivänä maaliskuuta 1993 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 793/93 (EYVL L 84, s. 1; jäljempänä vaarojenarviointiasetus).

4 Luokitusdirektiivillä pyritään kahteen päämäärään eli väestön ja erityisesti vaarallisia aineita ja valmisteita käyttävien työntekijöiden suojeluun (ensimmäinen perustelukappale) ja näillä aineilla ja valmisteilla käytävän kaupan esteiden poistamiseen (toinen perustelukappale). Tässä direktiivissä, jota on muutettu useaan kertaan, vahvistetaan vaarallisten aineiden ja valmisteiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevat yleiset periaatteet ja jätetään myöhemmin annettaville direktiiveille näitä aineita ja valmisteita koskevien säännösten yhdenmukaistaminen (viides perustelukappale).

5 Trikloorieteeni, joka tunnetaan yleisesti trikloorietyleeninä, on luokiteltu syöpää aiheuttavaksi aineeksi ryhmän 3 lausekkeissa R40 (haitallinen) ja R52/53 (ympäristölle vaarallinen). "Syöpää aiheuttavan" vaaran ryhmässä on kolme alaryhmää, joista ryhmä 3 vastaa pienintä riskiä. Lauseke R40 merkitsee "mahdollisten pysyvien haittojen vaaraa" ja lauseke R53 tarkoittaa, että aine "voi aiheuttaa haitallisia pitkäaikaisvaikutuksia vesiympäristössä".

6 Asiakirjan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1), 112 artiklassa, luettuna yhdessä kyseisen asiakirjan liitteessä XII olevien määräysten kanssa, määrätään liittymisestä alkavasta neljän vuoden siirtymäkaudesta, jota on jatkettu 31.12.2000 asti neuvoston direktiivin 67/548/ETY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tiettyjen vaarallisten aineiden merkinnöistä Itävallassa ja Ruotsissa 10 päivänä toukokuuta 1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 1999/33/EY (EYVL L 199, s. 57) ja jonka aikana Ruotsin trikloorietyleeniä koskeva luokitus pysyy voimassa, mutta siinä käytetään yhteisön luokitukseen sisältymätöntä ylimääräistä R-lauseketta.

7 Markkinoillesaattamisdirektiivi koskee vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia. Kyseisen direktiivin 2 artikla kuuluu seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että liitteessä lueteltuja vaarallisia aineita ja valmisteita voidaan saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön ainoastaan liitteessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti. — — ."

8 Trikloorietyleeni ei sisälly liitteessä esitettyyn vaarallisten aineiden ja valmisteiden luetteloon.

9 Vaarojenarviointiasetuksessa säädetään, että komissio laatii jäsenvaltioita kuultuaan valmistajien ja maahantuojien tämän asetuksen 3 ja 4 artiklan nojalla toimittamien tietojen ja kansallisten ensisijaisten aineiden luetteloiden perusteella säännöllisin välein luetteloita aineista tai aineryhmistä, jotka vaativat välitöntä

huomiota niiden ihmisille tai ympäristölle aiheuttamien mahdollisten vaikutusten vuoksi (8 artiklan 1 kohta).

10 Jokaiselle ensisijaisten aineiden luetteloissa olevalle aineelle nimetään jäsenvaltio, joka vastaa sen arvioinnista. Jäsenvaltio nimeää 13 artiklassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten joukosta kyseisen aineen esittelijän (vaarojenarviointiasetuksen 10 artiklan 1 kohta).

11 Esittelijän suositteleman vaarojen arvioinnin ja vaarojen rajoittamiseksi esittämän toimintaperiaatteen perusteella komissio päättää tarvittaessa ehdottaa yhteisön toimenpiteitä markkinoillesaattamisdirektiivin yhteydessä tai muiden olemassa olevien yhteisön välineiden avulla (vaarojenarviointiasetuksen 11 artikla).

12 Trikloorietyleenin vaarat on arvioitu vaarojenarviointiasetuksen mukaisesti. Arvioinnin mukaan on rajoitettava työntekijöille, kuluttajille ja väestölle ympäristön välityksellä aiheutuvia vaaroja. Ekologista vaaraa tutkittaessa on lisäksi todettu, että kasvien pilaantumista voi esiintyä. Parhaillaan valmistellaan vaaran rajoittamiseen tarkoitettua toimintaperiaatetta.

Kansallinen lainsäädäntö

13 Lagen (1985:426) om kemiska produkterissa (kemiallisista tuotteista annettu laki) valtuutetaan hallitus tai sen nimeämä hallintoviranomainen kieltämään tietyn kemiallisen tuotteen käsittely, tuonti tai vienti erityisistä terveyden- tai ympäristönsuojeluun liittyvistä syistä.

14 Tämän valtuutuksen nojalla Ruotsin hallitus vahvisti förordningen (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedelin (eräistä klooratuista liuottimista annettu asetus). Tämän asetuksen 2 §:ssä kielletään kokonaan tai osittain trikloorietyleenistä koostuvien kemiallisten tuotteiden ammattimainen myynti, luovutus ja käyttö. Kielto tuli voimaan 1.1.1996.

15 Kyseisen asetuksen 3 §:ssä annetaan Kemikalieinspektionenille kuitenkin oikeus myöntää kiellosta paitsi yleisiä poikkeuksia nimenomaisilla perusteilla, myös yksittäisiä poikkeuksia "erityisistä" syistä.

16 Kemikalieinspektionen antoi tämän pykälän perusteella Kemikalieinspektionens föreskrifter om undantag från förbud i förordningen (1991:1289) om vissa klorerade lösningsmedelin, KIFS 1995:6 (Kemikalieinspektionenin ohje asetuksen 1991:1289 mukaisista kielloista myönnettävistä poikkeuksista; jäljempänä KIFS 1995:6), jota oli niin ikään sovellettava 1.1.1996 alkaen.

17 KIFS 1995:6:n 4 §:n mukaan siirtymäongelmista kärsivä yritys saattoi käyttää vuonna 1996 trikloorietyleeniä rasvan- ja vedenpoistoon tietyin edellytyksin. Erityisesti edellytettiin, ettei yritys ollut aloittanut kyseisen aineen käyttöä ennen kuin se oli saanut vahvistuksen hakemuksensa saapumisesta ja suorittanut siihen liittyvät maksut, ja että hakemuksessa todettiin muun ohella kunkin työpaikan osalta arvioitu trikloorietyleenin käyttö, käytetyt menetelmät ja siirtymäongelmat ja ilmoitettiin, miten ja missä ajassa nämä ongelmat aiottiin ratkaista.

18 KIFS 1995:6:n 5 §:ssä määrättiin, että Kemikalieinspektionen antaa tiedoksi päätöksen, jossa ilmoitetaan, missä tapauksissa 2 §:n mukainen trikloorietyleenin käyttö voidaan hyväksyä myös 31.12.1996 jälkeen.

19 KIFS 1995:6:ta muutettiin vuonna 1996 annetulla KIFS 1996:8:lla ja vuonna 1997 annetulla KIFS 1997:3:lla. Sittemmin se on korvattu KIFS 1998:8:n 4 osaston 9 luvun määräyksillä.

20 Sen jälkeen kun KIFS 1995:6:ta oli muutettu vuonna 1996, siirtymäongelmistaan ilmoittaneet yritykset, jotka olivat saaneet Kemikalieinspektionenilta kirjallisen vahvistuksen, saattoivat jatkaa trikloorietyleenin käyttöä rasvan- ja vedenpoistoon 31.3.1997 asti.

21 KIFS 1997:3:lla, joka tuli voimaan 1.4.1997, lisättiin KIFS 1995:6:een uusi 1 a §, jonka mukaan erityisiä syitä on periaatteessa katsottavan olevan, jos hakijayritys osoittaa, että

"1. se tutkii jatkuvasti mahdollisia vaihtoehtoja

2. käyttökelpoista vaihtoehtoa ei ole vielä käytettävissä ongelman ratkaisemiseksi

3. [trikloorietyleenin] käyttö ei aiheuta kohtuutonta altistumista".

Sitä vastoin Kemikalieinspektionen ei enää edellytä, kuten aikaisemmin tehtyjen hakemusten osalta, että hakija esittää suunnitelman siitä, milloin ja miten trikloorietyleenin käytöstä luovutaan.

Pääasian oikeudenkäynti

22 Toolex, joka valmistaa CD-levyjen tuotannossa tarvittavia työkalunosia, käyttää trikloorietyleeniä poistaakseen valmistusprosessista peräisin olevan rasvan. Se haki 220 muun yrityksen tavoin oikeutta käyttää trikloorietyleeniä maaliskuun 1997 jälkeen.

23 Kemikalieinspektionen hylkäsi Toolexin hakemuksen 18.6.1996 tekemällään päätöksellä lähinnä sillä perusteella, että viimeksi mainittu, kuten noin 90 prosenttia hakijayrityksistä, ei kyennyt esittämään trikloorietyleenin käytöstä luopumista koskevaa suunnitelmaa. Toolex valitti Länsrätten i Stockholms läniin (Tukholman hallinto-oikeus). Länsrätten kumosi päätöksen sillä perusteella, että Ruotsin lainsäädäntö oli tältä osin ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

24 Kemikalieinspektionen valitti Länsrättenin päätöksestä Kammarrätten i Stockholmiin, joka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskeva välipäätöksestä ilmenevän kaltainen kielto sen tarkoituksen perusteella EY:n perustamissopimuksen 36 artiklassa ja sen soveltamiseksi annetussa yhteisön oikeudessa sallittu toimenpide, vaikka kielto olisikin 30 artiklan määräysten vastainen?"

Alustavat huomautukset

25 Aluksi on todettava, että vaikka perustamissopimuksen 36 artiklaan vetoamalla voidaan pitää voimassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta estäviä kansallisia rajoituksia, jotka ovat perusteltuja tiettyjen yhteisön oikeudessa tunnustettujen perustavanlaatuisten vaatimusten vuoksi, tällainen vetoaminen ei ole kuitenkaan enää mahdollista, kun yhteisön direktiiveillä on yhdenmukaistettu tarvittavat toimenpiteet sellaisen erityisen tavoitteen toteuttamiseksi, johon 36 artiklaan vetoamalla myös pyritään (ks. tämänsuuntaisesti asia C-5/94, Hedley Lomas, tuomio 23.5.1996, Kok. 1996, s. I-2553, 18 kohta).

26 Ennen kuin vastataan kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan tulkinnasta, on ratkaistava, onko jäsenvaltioilla edelleen oikeus säännellä trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä, kun otetaan huomioon tämän tuomion 3—12 kohdassa esitetyt johdetun oikeuden säädökset.

Yhteisön lainsäädännön sisältö

27 Komissio väittää, että luokitus- ja markkinoillesaattamisdirektiivit sekä vaarojenarviointiasetus muodostavat yhdessä trikloorietyleeniä koskevan yhteisön lainsäädännön, jolla täytetään ankarat turvallisuusvaatimukset ja joka on riittävän yksityiskohtainen tekemään kaikki kansalliset trikloorietyleenin käyttökiellot tarpeettomiksi.

28 Tätä näkemystä ei voida hyväksyä.

29 Luokitusdirektiivillä on varsin rajattu soveltamisala, joka kattaa vaarallisten aineiden luokituksen, pakkaamisen ja merkinnät. Luokitusdirektiivissä ei säännellä näiden aineiden käyttöä muutoin kuin velvoittamalla kiinnittämään pakkauksiin turvallisuusohjeet, joilla on tarkoitus tiedottaa yleisölle näitä aineita käytettäessä toteutettavista toimenpiteistä. Sitä vastoin tällä direktiivillä ei yhdenmukaisteta näiden vaarallisten aineiden markkinoille saattamista ja käyttöä koskevia edellytyksiä, jotka ovat juuri pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön kohteena.

30 Markkinoillesaattamisdirektiivi, joka puolestaan sisältää ainoastaan vähimmäissäännöksiä, kuten tämän tuomion 7 kohdassa esitetystä direktiivin 2 artiklasta ilmenee, ei ole luonnollisestikaan esteenä sille, että jäsenvaltio sääntelee direktiivin soveltamisalan ulkopuolella olevien aineiden, kuten trikloorietyleenin markkinoille saattamista.

31 Myöskään vaarojenarviointiasetus ei sinänsä estä jäsenvaltiota käyttämästä tällaista toimivaltaa. Asetuksen tarkoituksena on ottaa käyttöön menettely, jonka avulla voidaan arvioida olemassa olevien aineiden aiheuttamia vaaroja ja määrittää yhteisön välitöntä huomiota vaativia ensisijaisia aineita niiden ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvien mahdollisten vaikutusten vuoksi. Vaikka vaarojenarviointiasetuksella pyritään helpottamaan tällaisten vaarojen hallintaa yhteisössä, siinä ei aseteta velvoitteita eikä myöskään yhdenmukaisteta yleensä aineiden käyttöä ja varsinkaan trikloorietyleenin käyttöä koskevaa lainsäädäntöä.

32 Vaikka vaarojenarviointiasetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen säännösten mukaisesti suoritetun vaarojen arvioinnin ja suositellun toimintaperiaatteen perusteella komissio päättää tarvittaessa ehdottaa yhteisön toimenpiteitä markkinoillesaattamisdirektiivin yhteydessä tai muiden olemassa olevien

yhteisön välineiden avulla, on todettava, ettei komissio ole vielä käyttänyt tätä mahdollisuutta trikloorietyleenin osalta.

33 Koska johdettu yhteisön oikeus ei estä jäsenvaltiota sääntelemästä trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä, on pohdittava kysymystä perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan tulkinnasta.

Perustamissopimuksen 30 ja 36 artikla

34 Kansallinen tuomioistuin kysyy ennen kaikkea, onko perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, joka sisältää trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskevan periaatteellisen kiellon ja jossa otetaan käyttöön yksittäisiä poikkeuksia koskeva järjestelmä.

35 Ensinnäkin on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö on periaatteessa perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettu määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

36 Yhtäältä trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskeva periaatteellinen kielto voi merkitä trikloorietyleenin tuontimäärän rajoittamista.

37 Toisaalta vaikka toimivaltainen kansallinen viranomainen voi myöntää yksittäisiä poikkeuksia, määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen

käsite kattaa taloudelliselle toimijalle asetetun velvoitteen hakea vapautusta tai poikkeusta kansallisesta toimenpiteestä, joka on jo yksinään määrällinen rajoitus tai vaikutukseltaan vastaava toimenpide (ks. mm. asia 82/77, Van Tiggele, tuomio 24.1.1978, Kok. 1978, s. 25, 19 kohta ja asia 251/78, Denkavit Futtermittel, tuomio 8.11.1979, Kok. 1979, s. 3369, 11 kohta). Toimitetuista kirjelmistä ja istunnossa esitetyistä huomautuksista ilmenee sitä paitsi poikkeusten olevan väliaikaisia ja Ruotsin lainsäätäjän tavoitteena olevan, että tulevaisuudessa trikloorietyleenin ammattimaisesta käytöstä luovuttaisiin kokonaan.

38 Toiseksi on huomattava, että perustamissopimuksen 36 artiklassa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä ihmisten terveys ja elämä ovat kaikkein tärkeimpiä (ks. asia C-320/93, Ortscheit, tuomio 10.11.1994, Kok. 1994, s. I-5243, 16 kohta).

39 Tältä osin ei ole väitetty, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jolla pyritään kieltämään trikloorietyleenin ammattimainen käyttö kokonaisuudessaan, voisi perustua muihin perusteisiin kuin ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseen tai ympäristönsuojeluun. Luokitusdirektiivissä trikloorietyleenille vahvistetusta luokituksesta ilmenee toisaalta, että kyseisen tuotteen vaarallisuus on tunnustettu yhteisön tasolla.

40 Kansallinen lainsäädäntö tai käytäntö, jolla on tai voi olla tuotteiden maahantuontia rajoittava vaikutus, on kuitenkin perustamissopimuksen mukainen ainoastaan, jos se on välttämätön ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi tehokkaasti. Kansalliseen lainsäädäntöön tai käytäntöön ei siten voida soveltaa perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitettua poikkeusta, jos ihmisten terveyttä ja elämää voidaan suojella yhtä tehokkaasti yhteisön kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä (ks. lääkevalmisteista asia 215/87, Schumacher, tuomio 7.3.1989, Kok. 1989, s. 617, 18 kohta; asia C-369/88, Delattre, tuomio

21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1487, 53 kohta; asia C-347/89, Eurim-Pharm, tuomio 16.4.1991, Kok. 1991, s. I-1747, 27 kohta ja em. asia Ortscheit, tuomion 17 kohta).

41 Ruotsin hallitus katsoo, että trikloorietyleeni vaikuttaa keskushermostoon, maksaan ja munuaisiin. Sen suuri haihtuvuus merkitsee sitä, että altistumistilanteet, joilla saattaa helposti olla kielteisiä terveysvaikutuksia, moninkertaistuvat. Sen hengittäminen voi aiheuttaa väsymystä ja päänsärkyä sekä muisti- ja keskittymisvaikeuksia.

42 Viime vuosina epäilykset ovat Ruotsin hallituksen mukaan vahvistuneet. Maailman terveysjärjestön perustama kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (International Agency for Research on Cancer; jäljempänä IARC) on esittänyt trikloorietyleenin syöpää aiheuttavista vaikutuksista ihmisellä tehtyihin epidemiologisiin tutkimuksiin perustuvia suppeita todisteita ja eläinkokeilla tehtyihin tutkimuksiin perustuvia riittäviä todisteita.

43 IARC:n vuonna 1995 tekemän arvioinnin seurauksena julkaistiin muita epidemiologisia tutkimuksia trikloorietyleenille altistumisen ja ihmisen syövän välisestä yhteydestä. Viimeaikainen saksalainen seulontatutkimus on osoittanut, että munuaissyövän ja trikloorietyleenille altistumisen välillä on tilastollisesti vahvistettu yhteys. Tämä tutkimustulos tukee aikaisempaa, vuonna 1995 julkaistua tutkimustulosta, jossa niin ikään päädytään siihen, että trikloorietyleeni voi aiheuttaa ihmiselle syöpää. Lisäksi tuore amerikkalainen epidemiologinen tutkimus viittaa siihen, että munuaissyövän riski on kasvanut muun muassa sen vuoksi, että työelämässä altistutaan trikloorietyleenille.

44 Lisäksi Ruotsin hallituksen mukaan on esitetty painavia todisteita siitä, että rotilla havaittu trikloorietyleenin syöpää aiheuttava vaikutus munuaisiin pätee

myös ihmisiin. Toksisia ja mutageenisiä metaboliitteja, jotka muodostuvat koeeläimissä, on havaittu myös ihmisessä. Tämä tukee epäilyksiä trikloorietyleenin syöpää aiheuttavasta vaikutuksesta ihmiseen.

45 Kun otetaan huomioon viimeaikainen alan lääketieteellinen tutkimustyö mutta myös se, että tutkimuksen tässä vaiheessa on vaikeaa määritellä, missä ratkaisevassa pisteessä trikloorietyleenille altistuminen merkitsee vakavaa vaaraa ihmisen terveydelle, mikään asiakirja-aineistoon sisältyvä seikka ei anna yhteisöjen tuomioistuimelle aihetta katsoa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä ylitettäisiin se, mikä on tavoiteltuun päämäärään nähden välttämätöntä (ks. tämänsuuntaisesti yhdistetyt asiat 266/87 ja 267/87, Association of Pharmaceutical Importers, tuomio 18.5.1989, Kok. 1989, s. 1295, 22 kohta).

46 Kansallisen lainsäädännön mukainen järjestelmä, jossa myönnetään yksittäisiä poikkeuksia tietyin edellytyksin, on asianmukainen ja oikeasuhteinen, koska sen perusteella on mahdollista parantaa työntekijöiden suojelua siten, että samalla otetaan kuitenkin huomioon yritysten toiminnan jatkuvuuden vaatimukset.

47 Poikkeuksen myöntäminen edellyttää, ettei vähemmän vaarallista korvaavaa tuotetta ole olemassa ja että hakija pyrkii tulevaisuudessa löytämään vaihtoehtoisen ratkaisun, joka on vähemmän haitallinen terveydelle ja ympäristölle. Nämä edellytykset ovat yhteensopivia niin sanotun korvaamisperiaatteen kanssa, joka perustuu muun muassa toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12 päivänä kesäkuuta 1989 annettuun neuvoston direktiiviin 89/391/ETY (EYVL L 183, s. 1) ja työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta (kuudes direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi) 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettuun neuvoston direktiiviin 90/394/ETY (EYVL L 196, s. 1) ja jonka mukaan vaaraa aiheuttavat

tekijät on poistettava tai niitä on vähennettävä korvaamalla vaaraa aiheuttava aine muilla, vähemmän vaarallisilla aineilla.

48 Toisaalta poikkeuksen myöntäminen voidaan perustella pyrkimyksellä välttää yrityksen vaikeudet vaihtoehtoisen ratkaisun puuttumisen vuoksi ainoastaan siinä tapauksessa, että trikloorietyleenille altistuminen ei ole kohtuutonta.

49 Näillä perusteilla kansallinen lainsäädäntö, jossa asetetaan trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskeva periaatteellinen kielto ja säädetään järjestelmästä, jossa myönnetään yksittäisiä poikkeuksia tietyin edellytyksin, on perusteltu 36 artiklan nojalla ihmisten terveyden suojelemista koskevilla syillä.

Oikeudenkäyntikulut

50 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ruotsin hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Kammarrätten i Stockholmin 17.12.1998 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Kansallinen lainsäädäntö, jossa asetetaan trikloorietyleenin ammattimaista käyttöä koskeva periaatteellinen kielto ja säädetään järjestelmästä, jossa myönnetään yksittäisiä poikkeuksia tietyin edellytyksin, on perusteltu EY:n perustamissopimuksen 36 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 30 artikla) nojalla ihmisten terveyden suojelemista koskevilla syillä.

Rodríguez Iglesias Moitinho de Almeida Edward

Sevón Schintgen Puissochet

Hirsch Jann Ragnemalm

Wathelet Macken

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 2000.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti